

заданием развития польского информационного сообщества есть исполнение приоритетных государственных программ и подготовка сообщества к быстрым изменениям в вопросе информатизации, который может быть образцом для Украины.

Ключевые слова: інформаційна глобалізація, Україна, Польща, інформаційне об'єднання.

Стаття надійшла до редколегії
21.09.2017 р.

УДК 32:001.92]:37(477+432)

Антоніна Митко

Польсько-українська академічна співпраця як чинник інформаційної інтеграції

У статті розглянуто спрямованість освіти України до європейської інтегрованої освітньої системи, що ускладнюється відсутністю єдиного освітнього простору, створення якого потрібне для подальшого розвитку вітчизняної освіти. Доведено, що процес європейської інтеграції не обмежується лише політичними та економічними факторами. Доведено, що гуманітарний розвиток суспільства – головна передумова й запорука успішного просування в цьому напрямі. Серед інших чинників інтеграція в освітній сфері виступає одним із найважливіших – це довгостроковий чинник усього процесу. Європейський Союз надає великого значення освітнім процесам не лише в його державах-членах, а й у Європі в цілому. Свідчення цього – його увага до Болонського процесу, загальноєвропейської стратегії реформування вищої освіти. Участь у цьому процесі нині беруть 46 європейських держав, серед яких і Україна, чим і зумовлена актуальність теми дослідження.

Ключові слова: освіта, інформаційні технології, навчальний процес, інтеграція, Україна, Польща, співпраця.

Постановка наукової проблеми та її значення. Процес європейської інтеграції не обмежується лише політичними та економічними факторами – він охоплює всі сфери суспільного життя: економічну, політичну, правову, наукову, культурну, освітню. Більше того, саме гуманітарний розвиток суспільства є головною передумовою й запорукою успішного просування в цьому напрямі. Серед інших чинників інтеграція в освітній сфері виступає одним із найважливіших довгострокових чинників цього процесу. Адже саме освіта значною мірою відбиває погляди, цінності, способи сприйняття й інтерпретації світу тощо. Тому близькість чи принаймні співмірність освіти має стати ефективним стимулятором процесу європейської інтеграції на тривалу перспективу.

Поєднання зусиль країн Європейського Союзу у сфері освіти отримало значний поштовх у 2000 р., коли ухвалили Лісабонську стратегію – широкую програму реформ, спрямовану на економічне зростання та зайнятість. У 2009 р. прийнято стратегію європейського співробітництва у сфері вищої освіти й тренінгів, розраховану на період до 2020 р. Однією з освітніх цілей ЄС є досягнення того, аби частина людей віком 30–34 років із вищою освітою сягала щонайменше 40 %. Співробітництво в рамках ЄС у сфері освіти ґрунтується на спільному визнанні державами-членами того, що якісні знання й висока кваліфікація громадян ЄС є його надзвичайно цінним активом.

Європейський Союз приділяє велику увагу освітнім процесам не лише у 28 його державах-членах, а й у Європі в цілому. Свідчення цього – його увага до Болонського процесу, загальноєвропейської стратегії реформування вищої освіти. Вона зосереджується на трьох складниках: переході вищих навчальних закладів на трициклічну структуру (бакалавр–магістр–доктор); забезпеченні якості вищої освіти; визнанні кваліфікацій і періодів навчання, здобутих студентами в різних вищих навчальних закладах Європи. Участь у Болонському процесі нині беруть 46 європейських держав, серед яких і Україна.

Мета та завдання статті – дослідити польсько-українську академічну співпрацю як чинник інформаційної інтеграції.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дедалі частіше українці зупиняють свій вибір саме на польських університетах. Згідно з даними головного

управління статистики РП, 2015/2016 навчального року в польських університетах навчалось 20,5 тис. українських громадян. І ці дані враховують лише повні програми, із завершенням яких видають диплом, а ще існує чимала кількість семестрових та річних стажувань.

Ще сім-вісім років тому кількість українських студентів у Польщі не перевищувала трьох тисяч, тоді ж переважали магістерські студії, але з часом дедалі більша кількість українців почала вступати до польських ВНЗ відразу по закінченню школи. Понад 60 % вступає в приватні навчальні заклади. Переважає попит на соціальні науки, такі як економіка, психологія, менеджмент, PR й ін. На ці спеціальності вступає близько двох третіх студентів-українців. Наприклад, на інженерний фах, до якого відносять й IT, вступає лише одна десята частина. Такий поділ не являє переваги за галузями загалом ані в РП, ані в Україні. Соціальні науки становлять перевагу в багатьох країнах, але не в такій кількості [1].

Для наших співвітчизників існує чимало варіантів безкоштовного навчання в польських університетах. По-перше, той, хто має польські корені та отримав карту поляка, прирівнюється в правах до громадян Польщі, для яких навчання в державних університетах є безкоштовним. По-друге, існує близько двох десятків різних стипендіальних програм, які дають змогу покрити не лише вартість навчання, а й покривають витрати на проживання, харчування тощо. Проте більшість студентів здійснює оплату за своє навчання як у державних, так і в приватних ВНЗ. Плата за навчання може сягати від 800 до 4000 євро на рік залежно від навчального закладу, міста й спеціальності.

Чому саме обирають Польщу? Тут доцільний поділ причин щонайменше на дві групи. З одного боку – це пропозиція. Польські навчальні заклади, особливо приватні, стурбовані зменшенням вступників через демографічну «яму» минулих років і виїзд молоді за рубіж. У пошуках альтернативних джерел фінансування вони вийшли на закордонний ринок. Саме тому польські університети проводять досить активні рекламні кампанії на ринку вищої освіти України. Ще вступників приваблюють залученням широкої мережі рекрутерів, які в цьому випадку виступають посередниками. Інформація про можливість здобуття вищої освіти в РП є скрізь: в Інтернеті, друкованих медіа, транспорті, на освітніх ярмарках. Відбуваються спеціальні ознайомчі візити, упродовж яких вам буде запропоновано оглянути декілька університетів. Українські студенти являють собою достатньо пріоритетне джерело доходів, вони складають понад 40 % усіх студентів-іноземців у Польщі. Точну суму назвати важко, але українські студенти інвестують у польську вищу освіту чималі кошти. Якщо врахувати приблизний прожитковий мінімум і вартість навчання, то рахунок становитиме кілька десятків мільйонів євро щороку.

Польський уряд один із перших почав інвестувати в українську молодь. Велика кількість державних стипендій є елементом польської закордонної політики. Поляки ще з 1990-х рр. запроваджували стипендіальні програми для українців, розуміючи, що це сприяє формуванню не лише позитивного іміджу, а й здійснюється певний гуманітарний вплив. Це з розряду так званих soft powers. Підтримка студентів, культурних діячів, науковців, громадських активістів: кількість польських стипендіатів серед українців уже давно перевищила 5 тис осіб. Як приклад, візьмемо минулий рік, коли уряд Польщі запровадив так званий «Польський Еразмус» – програму, за якою на річне навчання виїхало понад 500 українських студентів. Декілька років тому, беручи приклад з уряду, на цей шлях розпочали ступати приватні польські ВНЗ, а згодом і державні. Останні декілька років польський уряд постійно сприяє полегшенню умов працевлаштування для іноземців, котрі закінчили польський ВНЗ.

З іншого боку, існує попит серед української молоді, який дедалі більше зростає. Вагомий вплив мають культурна та мовна близькість. Окрім того, у Польщі діє спрощена процедура вступу. Вам не потрібно складати ЗНО. Іноді вас зачисляють до лав студентів навіть без вступних іспитів. Це також беззаперечний мотиватор.

Водночас ми не поділяємо популярну думку щодо катастрофічного відтоку талановитої молоді. По-перше, потрібно бути достатньо обережними з висновками щодо якості польських ВНЗ. Беззаперечно, є сильні навчальні заклади, які можуть суперничати з вітчизняними. Це здебільшого державні університети й політехніки Варшави, Кракова, Вроцлава, Любліна, Торуня, Гданська. Натомість приватні польські університети досить слабкі, особливо в частині наукової роботи, без якої достатньо складно здійснювати підтримку високої якості освітніх програм. Нагадаємо, що більшість українців обирають приватні ВНЗ.

По-друге, досить мала частка надає перевагу інженерії, природничим чи фізико-математичним наукам, які мають високу якість. Більшість обирає суспільні та гуманітарні науки, у яких диплом знецінюється вищими темпами. По-третє, відсутність аналога ЗНО або ж вступного тестування дає змогу вступати без перевірки рівня знань.

Ці фактори щонайменше підтверджують тезу про відтік мізків і втрату найбільш талановитої молоді. Можна також зазначити, що це достатньо раціональна та смілива молодь. Їхні батьки мають змогу оплачувати додаткові витрати, аби вберегти себе від того ж хабарництва в університеті.

Перспективою є зростання кількості українських студентів у Польщі. Цю тенденцію не в змозі зупинити навіть падіння гривні. Адже це досить тектонічний процес із багатьма складовими. По-перше, ринок міжнародної освіти – це явище глобальне й Україна в ньому не відзначилась активністю. По-друге, це величезний бізнес, який починається рекрутерами-рекламниками й закінчується польськими роботодавцями. По-третє, ситуація, що нині склалася в Україні, ніяким чином не спонукає до будівництва тут свого майбутнього. По-четверте, уже тривалий час діють певні сегменти, які є альтернативою вітчизняним університетам, тобто заможніші українці можуть собі дозволити навчатися в Британії, Австралії, США чи Італії, а люди середнього статку виїжджають до Польщі, Німеччини, Чехії чи Франції. І ці категорії нікуди не зникатимуть, адже вища освіта України в найближчі роки матиме спроможність показати лише точкове зростання, яке не вплине на загальну картину [2].

Виходячи зі вступної кампанії-2016, чітко окреслимо тенденцію до серйозного зростання зацікавленості українських абітурієнтів державними ВНЗ Польщі. За даними Польсько-української програми «ОсвітаПоль», у 2016 р. 34 % абітурієнтів з України вже вибрали для себе саме державні ВНЗ [3].

Якщо порівнювати з попередніми роками, то ця цифра зросла в декілька разів. Зокрема, у 2015 р. лише 14 % українців зараховано до державних закладів, у 2014 р. – 11 %, у 2013 р. – 8 %.

Щодо основних причин такої тенденції в програмі «ОсвітаПоль» виділяють зрілість та обізнаність українського споживача. «Оскільки польський освітній напрям стає все більш пріоритетним серед нашої молоді, то, згідно з цим, з'являється дедалі більше вичерпної інформації щодо здобуття освіти у РП. Абітурієнти вже обізнані з пропозицією ринку освітніх послуг, тому виражено й більш ретельно підходять до вибору навчального закладу», – зазначено в Програмі.

Ще одним важливим фактором є збільшення попиту на навчання в державних польських закладах, оскільки відбулося значне зниження його вартості. Потрібно зазначити, що навіть навчальні заклади Польщі з категорії топових удвічі знизили ціни на навчання для українців на чималій кількості спеціальностей.

Діяльність, на якій спеціалізується «ОсвітаПоль», зосереджена на співпраці з державними навчальними закладами, також опосередковано вплинула на підвищення популярності державних ВНЗ. Досить невелика кількість фірм може похизуватися відповідною кваліфікацією та досвідом, мало хто охоче погодиться, взяти на себе таку відповідальність, оскільки співпраця з державними вищими закладами освіти, безумовно, є надзвичайно складною та кропіткою.

Державні університети мають переважаючу кількість вимог щодо вступного процесу: не лише до іспитів і співбесід, а й до відповідного оформлення документів, які є необхідними. Відзначимо, що саме польські державні заклади виділяються значним документальним бюрократизмом, чітко встановленими вимогами до документів та обмеженням у часі їх подання.

Доцільно зауважити, що тенденція до збільшення української молоді під час вступу до польських державних ВНЗ є позитивною, оскільки майбутнє – безперечно, за цими навчальними закладами. Освітня програма «ОсвітаПоль» спрогнозувала таку тенденцію ще у 2011 р., тому й розпочала поглиблену діяльність у напрямі спеціалізації та зв'язків саме з державними ВНЗ. За цей час фахівцями програми здобуто безцінний досвід і необхідні контакти з польськими університетами. На сьогодні «ОсвітаПоль» є найбільшою українською організацією, яка спеціалізується на компетентній організації своєї діяльності в польському академічному середовищі.

Для візитів молодих українських науковців із метою стажування в науково-дослідних установах Польщі розроблено низку конкурсів на отримання грантів. Так, у лютому 2016 р. підписано Угоду про наукове співробітництво між Польською академією наук (ПАН) і Національною академією наук (НАН) України щодо візитів українських учених на місячний термін. Згідно з договором, польська

сторона надає українським дослідникам безкоштовний доступ до наукового обладнання, матеріалів і літератури, необхідних для реалізації наукових цілей візиту, покриває витрати на забезпечення науковців належним житлом, місячна вартість якого не перевищує 1600 польських злотих, а також надає кошти в розмірі 900 польських злотих на харчування, користування місцевим транспортом тощо [4].

Налагоджено українсько-польське наукове співробітництво в галузі космічних досліджень. У рамках виконання угоди про співробітництво, укладеної між Національною академією наук (НАН) України та Польською академією наук, дослідницькі колективи Радіоастрономічного інституту (PI) НАН України (м. Харків) і Центру космічних досліджень (ЦКД) ПАН виконують спільний проект «Картографування областей, заповнених частинками високої енергії на висоті 550 км над поверхнею Землі, за результатами інтерпретації вимірів, виконаних польським спектрофотометром SphinX й українським супутниковим телескопом електронів і протонів СТЕП-Ф» (Національна академія наук України). Тільки невелика кількість країн світу може дозволити собі здійснювати наукові космічні дослідження, які потребують і значних коштів, і певної бази у вигляді власних розробок із космічного приладобудування. Потрібно зауважити, що український супутниковий телескоп електронів та протонів СТЕП-Ф, який пропрацював на борту космічного апарата «КОРОНАС-Фотон» близько року, дав змогу фахівцям PI НАН України вивчати розподіли зарядженої радіації в ближньому космосі. Науковці підсилили одержані результати залученням до аналізу експериментальних даних з інших супутникових приладів, зокрема розробки Відділення фізики Сонця ЦКД ПАН – рентгенівського спектрофотометра SphinX, який встановлено на тому ж космічному апараті поблизу прилада СТЕП-Ф [5].

Фундація польської науки (the Foundation for Polish Science) – польська неприбуткова, неурядова організація, основна місія якої – підтримка наукових досліджень – теж запросила провідних учених, дослідників України взяти участь у відкритих Фундацією польської науки нових конкурсах у 2016 р. за програмами TEAM і TEAM-TECH (Державний фонд фундаментальних досліджень). Цей проект призначений для провідних та досвідчених учених, проте Фундація польської науки (the Foundation for Polish Science) також планує надавати грантову підтримку у 2016 р. і молодим ученим та дослідникам, які розпочинають свою кар'єру, через програми First TEAM та HOMING. Ці програми стартували 15 лютого 2016 р.

9–10 лютого 2016 р. відбулася друга частина засідання Українсько-польської робочої групи з питань використання космічного простору в м. Дніпропетровську. У межах зустрічі також відбулося засідання спільної підгрупи з питань співробітництва у сфері ракет-носіїв із залученням технічних експертів (Державне космічне агентство України). На засіданні головували президент Польського космічного агентства (POLSA) М. Банашкевич і голова ДКА України Л. Сабадош. Сторони обговорили науково-технічні питання створення на підприємствах космічної галузі України ракетно-носія легкого класу з екологічно чистими компонентами палива. За результатами зустрічі підписано протокол Першого засідання українсько-польської робочої групи з питань використання космічного простору. Сторони домовилися про проведення наступної зустрічі в м. Варшаві під час засідання Міжурядової українсько-польської комісії з питань економічного співробітництва. Наступне засідання Робочої групи з питань використання космічного простору відбулося в червні 2016 р. у м. Жешуві (Польща) в рамках Космічного форуму.

Ще одним досягненням у науковій співпраці з метою підтримки сталого й динамічного розвитку молодих учених сусідніх країн стало підписання рамкової Декларації про співпрацю з Радою молодих учених при Міністерстві науки та вищої освіти Республіки Польща. Голова Ради молодих учених при МОН України та голова Ради молодих учених при Міністерстві науки та вищої освіти РП задекларували готовність співпрацювати в питаннях ідентифікації та ліквідації бар'єрів у сфері професійного розвитку молодих учених обох країн і сприяти посиленню польсько-українського академічного партнерства. Ради молодих учених України й Польщі – це консультативно-дорадчі органи при профільних Міністерствах, які беруть участь у формуванні пропозицій до національного законодавства у сфері вищої освіти й науки, у відстоюванні прав та лобюванні інтересів молодих науковців [6].

Як бачимо, польський досвід важливий для України як із погляду інституалізаційного розвитку, так і тематики досліджень, інформаційного та технологічного забезпечення, форм і методів співпраці з державними й недержавними структурами. У зв'язку з цим важливо якнайшвидше відкрити представництво Національної академії наук України при Польській академії наук.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Приєднання України до загальноєвропейської акції під назвою «Болонський процес», спрямованої на створення спільного європейського простору вищої освіти, став потужним поштовхом до позитивних змін у системі вітчизняної вищої освіти, зокрема в таких сферах, як автономія університетів, прозорість систем вступу й оцінювання, моніторинг якості освіти, мобільність студентів, подолання корупції.

Потреба в модернізації українського суспільства в цілому та освіти зокрема безпосередньо торкається основних напрямів розвитку сучасних освітніх установ. Так, на зміну жорсткій однонамірності в системі освіти прийшли ідеї гуманізації, компетентного та особистісно орієнтованого підходу, диференціація й інтеграція процесу навчання, свобода вибору змісту та форм навчальної діяльності. Як наслідок, відбувається переорієнтація на цінності людини, становлення її як суб'єкта не тільки освітньої діяльності, але й культури. Усе це, безперечно, вимагає усвідомлення нагальних потреб актуалізації людського потенціалу як важливого ресурсу збереження та розвитку сучасної цивілізації. Це, передусім стосується системи освіти, яка є провідним соціальним інститутом у формуванні інтелектуального потенціалу країни. Саме освіта починає усвідомлюватися як складний культурний процес, як особистісно орієнтована культурна діяльність, де важливого значення набувають педагогічні відносини.

У сучасному суспільстві функція освітньої установи не обмежується лише виконанням соціального замовлення. Більше того, вона зобов'язана забезпечувати цілеспрямовану дію на інноваційні перетворення. А відтак освітня установа повинна мати педагога, який готовий до продуктивної діяльності.

Джерела та література

1. Каленюк І. «Рух Європи до знань, Болонський процес і Україна» / І. Каленюк // Вища освіта України. – 2004. – № 3. – С. 22–28
2. Українські студенти в польських ВНЗ // CEDOS (2008–2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-v-polskykh-vnz-2008-2015>
3. Вища освіта в Польщі // ОсвітаПоль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvitapol.info/>
4. Які польські виші обирають українці у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kyiv.ridna.ua/2016/04/yaki-polski-vyshi-obyrayut-ukrajintsi-u-2016-rotsi/>
5. Колот А. М. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю / А. М. Колот // Вища школа. – 2007. – № 2; 3 – С. 20–33.
6. Шляхи розвитку української науки Інформаційно-аналітичний бюллетень. Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі». – № 2 (123). – Лютий 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuviap.gov.ua/images/nauka/2016/nauka2.pdf>

Mytko Antonina. Polish-Ukrainian Academic Cooperation as Factor of Informational Integration. The article focuses on the direction of Ukraine's education in the European integrated educational system, which is complicated by the lack of a single educational space, the creation of which is necessary for the further development of domestic education. It is proved that the process of European integration is not limited to political and economic factors. It is proved that humanitarian development of society is the main prerequisite and a guarantee of successful progress in this direction. Among other factors, integration in the educational sphere is one of the most important – the long-term factor of the whole process. The European Union attaches great importance to educational processes not only in its member states but also in Europe as a whole. This is evidenced by his attention to the Bologna process – the pan-European strategy for reforming higher education. Currently, 46 European countries, including Ukraine, are taking part in this process, which is due to the relevance of the research topic.

Key words: education, information technologies, educational process, integration, Ukraine, Poland, cooperation.

Мытко Антонина. Польско-украинское академическое сотрудничество как фактор информационной интеграции. В статье рассматривается направленность образования Украины к европейской интегрированной образовательной системе, что осложняется отсутствием единого образовательного пространства, создание которого необходимо для дальнейшего развития отечественного образования. Доказывается, что процесс европейской интеграции не ограничивается только политическими и экономическими факторами, что гуманитарное развитие общества является главной предпосылкой и залогом успешного продвижения в этом направлении. Среди других факторов интеграция в сфере образования выступает одним из важнейших долгосрочных факторов всего процесса. Европейский Союз уделяет большое внимание образовательным процессам не только в его государствах-членах, но и в Европе в целом. Свидетельством этого является его внимание к Болонскому

процессу – общеевропейской стратегии реформирования высшего образования. Участие в этом процессе в настоящее время берут 46 европейских государств, в том числе и Украина, чем и обусловлена актуальность темы исследования.

Ключевые слова: образование, информационные технологии, учебный процесс, интеграция, Украина, Польша, сотрудничество.

Стаття надійшла до редколегії
20.09.2017 р.

УДК 322/328/329.019.57

Ірина Мацишина

Комунікативно-знакові інтеракції політичного процесу в Україні (1991–1994 рр.)

Політичний процес як діяльність суб'єктів політики в політологічній науці завжди викликає неабиякий інтерес. Часто політичні процеси досліджуються з погляду біхевіоризму та інституціоналізму, де поведінкові моделі й діяльність інститутів влади стають головним об'єктом дослідження проблеми політичних процесів. У цій роботі зміщено кордони між об'єктом та суб'єктом, колективним й індивідуальним та запропоновано інший вектор дослідження з позиції символізації політичних процесів. Навмисне введення в дослідження т. зв. «вбудованої оптики» на рівні візуальних символів дасть змогу виокремити моделі конструювання політичної реальності в 1991–1994 рр. в Україні й відкрис нове проблемне поле дослідження символічної політики.

Ключові слова: Кравчук, політичний процес, регіональна еліта, президент, РУХ, суверенітет.

Постановка наукової проблеми та її значення. Усе, що відбувається в політичній системі й впливає на її зміни, розуміємо як політичний процес. Його структурними елементами виступають суб'єкт, мета та ресурси, які використовує суб'єкт для досягнення цілі. У той час, як вітчизняні дослідники займаються інституційним виміром політичних процесів (В. М. Бебик, М. М. Грачов, Є. Тихомирова, О. Якуба тощо), у західній науці головну увагу з дослідження політичних процесів прикуто до феномену мобілізації громадянського руху на рівні протестів (П. Айзінгер, Д. Макадам, Н. Карен, Ч. Тіллі тощо). Аналіз цивільних прав і свобод, організаційна структура протестів, політичний контекст вимог привели до виявлення механізмів та технологій т. зв. «суперечливої політики».

Головна **мета статі** – аналіз основних чинників, які брали активну участь у конструюванні ідентифікації української нації засобами візуальних знаків у 1991–1994 рр. Предметом аналізу виступає символізація політичних процесів. Нами виявлено шість головних напрямів політичних процесів, які відображено в друкованій пресі досліджуваного періоду. У статі головну увагу зосереджуємо на трьох тенденціях політичного процесу (демократичний елітизм, інституціональні групи інтересів, дуалізм влади). Саме ці процеси й стали об'єктом дослідження.

Методологія дослідження відбувалась у межах дискурсу медіа, де за допомогою візуальних зображень легітимізується форма влади. Це дає змогу виявити головні засоби конструювання політичного простору за допомогою візуальних знаків. У цьому контексті символ і знак ототожнюються до того часу, поки знак не перетворюється на позначальну категорію смислу. Історичний підхід та компаративізм уможливили виокремлення основних тенденцій політичних процесів у 1991–1994 рр.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. 1) *Демократичний елітизм.* На початку 90-х років з'явилася можливість для формування нової політичної еліти. Не номенклатурної, не партійно-комуністичної, а власне національної еліти українського суспільства, яка б могла не тільки очолити, а й нести відповідальність за новий вектор розвитку суспільства. Тому протистояння виникло між дніпровською й львівською елітами. Перша формувалася з партійних